

‘Methodes seksuele weerbaarheid moeten effectiever’

Lang Leve de Liefde, Kriebels in je Buik, Ik ben van mij, Be-Loved, Girls' Talk, Make a Move: de programma's op school over seksuele en digitale weerbaarheid zijn legio. Toch is van het merendeel van deze preventieve methodes niet bekend hoe effectief ze zijn. 'Dat moet anders', zegt Conny Rijken. Als Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen onderzocht zij de aanpak van seksueel geweld tegen kinderen.

TEKST: SANNE VAN DER MOST BEELD: PR

WAAR ZIT HET PROBLEEM MET DEZE METHODES?

'Voorlichting is een middel om kinderen weerbaarder te maken en te leren over lastige thema's als deze te praten. Heel belangrijk, juist in deze tijd waarin je steeds vaker hoort over offline en online seksueel geweld en grensoverschrijdend gedrag. Alleen maar mooi dus dat scholen er aandacht aan besteden. Er zijn op dit moment echter zo veel verschillende methodes dat er een wildgroei is ontstaan. Een onwenselijke situatie van gemeenten die geld vrijmaken, clubs die subsidie krijgen en halsoverkop een methode ontwikkelen en scholen die tussen de bomen het bos niet meer zien en al blij zijn als ze een vinkje kunnen zetten bij het kerndoel seksuele voorlichting.'

ZIJN ER DAN OOK ONVERANTWOORDE METHODES?

'Dat wil ik niet direct zeggen, maar die veelheid aan interventies was het eerste wat ons opviel toen we ze in het kader van onze Slachtoffermonitor seksueel geweld tegen kinderen 2017-2021 onderzochten. Slechts een deel van de onderwijsmethodes is officieel erkend en er is er maar één

'bewezen effectief' en dat is *Lang Leve de Liefde*. Omdat scholen zelf mogen bepalen welke methode ze gebruiken, hoe ze die gebruiken, of ze hem helemaal afmaken of slechts een deel eruit kiezen, is er totaal geen zicht op de voorlichting die leerlingen uiteindelijk krijgen. De praktijk bevestigt dat ook, want uit recent onderzoek van expertisecentrum Rutgers blijkt dat 62 procent van de biologiedocenten en 79 procent van de docenten maatschappijleer in het voortgezet onderwijs geen gebruikmaakt van aanvullend en erkend lesmateriaal. En als ze het al gebruiken, dan doen ze dat lang niet altijd volgens de bijgeleverde instructie en geven ze er een eigen invulling aan. Dat is natuurlijk niet de bedoeling. Sterker nog, het kan behoorlijk schadelijk zijn.'

IN WELK OPZICHT KAN EEN EIGEN INVULLING VAN EEN METHODE SCHADELIJK ZIJN?

'Als je als school zegt 'wij vinden dat gedeelte niet zo belangrijk', of 'dat past niet bij onze visie' en je vult dan zelf iets in, dan kan het echt flink verkeerd gaan. Scholen die zich baseren op een geloofsovertuiging kunnen bijvoorbeeld vinden dat bepaalde onderwerpen niet op school

Er is maar één methode die bewezen effectief is'

Conny Rijken: 'Het mag niet zo zijn dat scholen bepaalde onderwerpen uit de methode weglaten'

thuishoren. Ze behandelen het onderwerp niet of minimaal of - erger nog - veroordelen bepaalde vormen van seksuele voorkeur. Met alle gevolgen van dien, tot *victim blaming* aan toe. Daar zijn die methodes natuurlijk helemaal niet voor bedoeld.'

HOE MOET HET DAN WÉL?

'Wat we nodig hebben, is meer sturing vanuit de overheid. Naar aanleiding van onze monitor doen wij dan ook de oproep aan het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap om scholen meer handvatten te bieden bij het kiezen van de methode. Hoe mooi zou het zijn als de overheid actief inzichtelijk zou maken welke methodes erkend zijn? Ook zou de overheid kunnen bijdragen aan uitbreiding

van het aantal methodes met de status 'bewezen effectief'. Dat is er nu nog maar eenje en dat komt doordat het verkrijgen van die status een lang en ingewikkeld traject is, terwijl de prikkel om daaraan te beginnen vaak ontbreekt. Ook daar zou de overheid een rol in kunnen spelen, door het te stimuleren.'

WAT KUNNEN SCHOLEN ZELF DOEN?

'Scholen en docenten weten vaak niet goed welke methode ze moeten kiezen. Voor ons onderzoek hebben wij gebruikgemaakt van de Databank Effectieve Jeugdinterventies, die is opgesteld door een aantal organisaties waaronder het Nederlands Jeugdinstituut, het RIVM, het Nederlands Centrum Jeugdgezondheid, het Kenniscentrum Sport en Beweging en het Trimbos Instituut. Die database bevat alle erkende interventies. Als je als school daaruit kiest, ben je in elk geval op de goede weg. Daarnaast raad ik scholen nadrukkelijk aan om het hele programma af te maken en zich altijd aan de bijgeleverde handleiding te houden.'

HOE NU VERDER?

'Het Nationaal Actieprogramma Aanpak Seksueel Grensoverschrijdend Gedrag en Seksueel Geweld wil verder invulling geven aan de kerndoelen. Die kerndoelen zijn er overigens alleen voor basisscholen en de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Best raar, want juist bovenbouwleerlingen zijn vaker slachtoffer van dit soort delicten en ook vaker opnieuw, zo blijkt uit onze Slachtoffermonitor. Reden te meer om ons ook op die bovenbouw van het voortgezet onderwijs en ook op het middelbaar beroeps onderwijs te richten. In december was ik in Litouwen. Daar hadden ze net een curriculum voor seksuele en digitale weerbaarheid ontwikkeld voor alle leeftijden: van de allerjongsten tot en met 18 jaar. Per leerjaar een uitgebreid programma dat alle kinderen op school krijgen. Zoiets zou hier ook heel goed passen. Onze scholen en onze leerlingen zouden er echt mee geholpen zijn, als zoiets wordt ontwikkeld. Want de kerndoelen hebben we nu wel, het moet alleen veel beter worden ingevuld.'

De Databank Effectieve jeugdinterventies is te vinden op www.nji.nl/interventies